

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyfehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	—	—	4	"
Negyedévre	—	—	—	—	—	—	—	2	"

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Virágos kert palánk nélkül.

Igy képzelem én a magyarországi katolikus egyházat.

Vannak szebbnél szebb templomaink, abban ékeesebbnél ékeesebb oltárok, tömördek sok katolikus pénzen fentartott iskoláink, számtalan jótékonycélú gazdag alapítványaink, kórházaink, de nincs körülötte megfelelő, erős magas palánk, — ez a palánk nem más, mint egy életképes s egyszersmint versenyképes sajtó. Ez utóbbit t. i. a versenyképességet kell kiemelnünk, mert katolikus sajtótermékünk van fölös számmal, nem is erről van szó, hanem arról, hogy azt a sajtótermékeinket, a mely ma meg van, tegyük versenyképesé.

Ott van például a mi egyetlen krajcáros lapunk az „Új Lap“, mennyivel kelendőbb volna, ha naponként 8 oldalal és képpel jelenhetne meg,*) s ha ez nem, legalább a négy oldalon egy kép

*) Lásd a múlt szám vezércikkét. Szerk.

díszlegne; avagy itt maradv a mi bérce Erdélyünkben, tennénk terjedelmesebbé e kedves lapunkat a „Közmuvelodest“, ez egyetlen erdélyi katolikus érdekeket képviselő lapot, — még merészebbet mondva: miért ne tehetnők a „Közmuvelodest“ napilappá? Így végig lehetne menni e téren a sok tennivaló egész sorozatán.

Franciaországi egyházunk szomorú sorsát kell csak élő példaul állítani, elmulasztottak az illetékes körök sokat a katolikus sajtó versenyképessége körül, és megtörtént az egyházrálás. Mondani sem kell, hogy a közvéleményt a sajtó csinálja, nézzünk csak szét Szent István országában, hogy kiknek a sajtója csinálja a közvéleményt?

Nem-e azoknak a sajtója, akik se nem szántanak, se nem vetnek és mégis aratnak. A katolikusaink persze felülnek neki, hiába, e közmondás mindig igaz marad, hogy: „aki birja marja.“

Mindent elhanyagolnak inkább mintsem a sajtójuk a versenyképességéből ve-

szítsen, kezét kézbe, vállat vállhoz tesznek, hogy a keresztény magyar közvélemény elkereszténytelenedjen, és mi ezt persze Patópájként ölbe tett kézzel nézzük. A katolikus sajtóegyesület pénze is oly csigalassúsággal gyűl, hogy „mások“ ez idő alatt sajtócéltra már milliókat tettek volna össze és mi még mindig a százezer koronánál tartunk.

Nem vagyok elfogult vagy egyoldalú de én nem látok jót a jövőben, ennek a nemtörődömségnek megissza a levét a magyarországi katolikuság, az egyházunk és a papság, ha még ma nem nyitja meg erszényét sajtónk támogatására, versenyképessé tételére. Harcban állunk a pokollal. Miként a háboruhoz pénz kell, ugyancsak pénz kell a sajtónknak is, mert szép szó, biztatós cikkeztől agyonpusztulhat a sajtó, még eddig szinte ebből élt.

Aki nem hisz az elmondottakban, az hasonlítsa össze a nem keresztény sajtót a katolikus sajtóval.

TÁRCA.

Miramare.

Irla: **Prohászka Ottokár.**

Mióta először rám nézett végtelen, kék szemével a tenger, azóta megigézett s fogva tart. Nézem s szeretem én is. Ó be szép a tenger, végtelen kéksége lágyan átfoly a láthatáron a halványkék égbe; peremén barna, sárga fehér vitorlák rengnek mint szétszört várágszirmok a csendes tó tükrén. Nem haladnak, hanem ringnak; jól érzik magukat az ég s a tenger, e két hü kebel ölelésében. Mindkettő hü, a hűség, a kékség színebe öltözve. Az égből tüzet s életet sugárzik; az életből lesz termékeny a tenger, miután az ég tüzét elnyelte s azáltal enyhítette; a tenger viszont hűs s lágy fuvalmat lehel az izzó, magas égre. Tűz és víz, látszólag ellentét; tulajdonképen pedig a legmélyebb összhang; két hatalom, melynek küzködő chaoszából emelkedik ki a világ, hogy egyensúlyukban kifejezze szépségét. E két végtelen, kék mezőben szemléljük az Isten „örök s hü gondolatait“.

Tűz izzik minden virágban s víz foly ereikben; tűz hinti be aranyporral a napsugaras levegőt s víz vet könnyű, átlátszó selyemfátyolt a gesztenyes s olajfás lejtők festői körvonalaira.

Mikor a szél fúj a tenger felől s a hullám hullámra gördül, úgy tetszik, mintha millió kigyó siklanék s gyűrűdenék felénk, melyek csak a part homokján öltik föl tajtékzó taréjukat. Ilyenkor húz, vonz magához e bűbajos elem s mi engedünk vonzalmainak; mint puha, perzsa szőnyegen ereszkedünk hullámaiba s midőn az anyaföld elvész lábaink alatt, akkor az Óceánnak pehelynél lágyabb, bársonyul puhább hullámai fognak föl s ölelnek át; nem visznek el magukkal, hanem emelnek, felemelnek, hogy belássuk a környéket, azután ismét lezuhnak a mélybe s nem látunk már mást, mint hullámvölgyet s eget. Az élet tengerén is így van; ha magasan állunk, többnyire a földet nézzük, ha pedig a mélybe szállunk, akkor az égre tekintünk.

Szép, szép a tenger, a legfölségesebb szépség, szép, mert egy darab földbeszakadt égből. Az Isten átka nem érte, mert nem volt az ember háztalja; azért szépsége is érintetlen s bája homálytalan. Hullámai tisztáltant meg-

nem tűrnek s kidobják ismét a metelyes földre; nincs bennük tespedés, könnyen megindulnak; engedelmességek a szélnek, mely a szellem képe. Maguk meg nem rothadnak mert a kesernyés söt, a böleesség savát szomjazzák s elveszik. A tenger a termékenység, a fejlődés bölesője; fölötte lebegett „kezdetben“ az Isten lelke. A legnagyobb erő rejlik cseppjeiben, a gőz, az ember trónjának első zászlósa. Hullámaiban a zsoltáros az Isten dicséretének majd lágyan zsongó énekét, majd dörgő hozsannáját hallja. A tenger a legfogékonyabb az ég benyomásaira; tőle veszi színét s vidám, nyit tekintetét. Az igazi böleességet is jelzi, mert gyöngyeit s kincseit a mélységben rejtegeti; mélységét nem tárja ki senkinek; vásárt, zajt, utcát, mohot nem ismer; elég magamagának.

A Szentatya szülőföldjén.

Riese,*) ez a múltban még annyira homályos név, de amelyre ma már széles e világ milliói meg millió katolikus lélek szeretettel gondol, Riese volt hön óhajtott célja

*) Riese X. Pius szülőföldje lévén, kétségtelenül nagyon fognak érdekelni mindenkit az alábbi sorok, épen ezért megérdemlik, hogy magyarul is közöljük.

OBERBAUER A. UTÓDA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 17.

„a legjobb hírnevek örövendő és legregibb egyházi szerek, ruhák, zaslók stb. gyára.“
Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

S bebizonyítva látja e sorok igazságát. Most pedig az illetékes körökhöz volna egy alázatos fiui kéréssem, hogy szíveleg meg az ide irottakat és eszerint cselekedjenek. E sorok írására nem szereplési viszketetség vezetett, hanem szeretettel egyházunk iránt való forró szeretetemet.

Simon Károly,
gyári munkás.

A VIII. kath. nagygyűlés.

(Folytatás.)

A nagygyűlés első napján d. u. a tudósítók tribünjén állottam. Néztük a kongresszusra jövőket. Az iparesarnok mezői telni kezdenek. Főuraink is gyülekeznek. Egyszer csak egy 54—56 év körüli, szürkés szakállú és hajszú úr jön közenk, hóna alatt iratesomóval. Ruganyos magatartásából és előkelő megjelenéséből láttam, hogy mágnásféle úri ember. Kíváncsi voltam nevére. Egyszer csak hozzám érkezik s bemutatkozik: „gr. Majláth József vagyok!“ Fürkésző szemem kerekre nyíltak, bizonyos öröm fogott el a kedves hangokra. Őméltósága is elárulta pillanatnyi mosolyával, hogy örvend, ha erdélyi pappal találkozik. Kegyelmes urunk révén ugyanis oly szerencsések lettünk mi erdélyi papok, hogy e nagynevű és nagytekintélyű család minden tagja meleg érdeklődésre és figyelemre méltat.

Őméltósága nyitván meg a nagygyűlést, rögtön tudtam, hogy minő iratesomogot hozott és tartogat hóna alatt. A megismerkedés fokozta természetesen kíváncsiságomat. Alig vártam, hogy a gyűlés megkezdődjék s kegyelmes urunk testvérhátját halljam.

Végre megszólal a csengő s gr. Zichy János magas, de elég éles hangon megteszi az első lépést: fölkeri gr. Majláth Józsefet a nagygyűlés megnyitására.

Amint felóra előtt csupa szem voltam, úgy most csupa fül lettem. Akartam hallani a ne-

mes gróf szavát a vallás terén is, mert közgazdasági téren már több beszédet olvastam. Akartam meggyőződni, hogy valjon ugyanolyan mély-e benne is a vallásos érzés és meggyőződés, lángol-e ő is úgy Krisztusért és egyházáért, mint kegyelmes urunk? És hallottam, és meggyőződtem, hogy őméltósága is ugyanazon szőlőtőnek a hajtása . . . Méltó hajtása. Oly erős meggyőződésből, oly mély hitből, az egyház iránt oly rendíthetetlen szeretetből beszelt, hogy érte — ha az idők úgy kívánnak — föltétlenül mártírhálalt szenvedne. Igazán jól esik, nagy önérettel tölti el az egyházat, ha látja, hogy főuraink között ily acéljellemekek vannak vallási tekintetben is. Ha a régi egyházi fejelem állna még fön, a mikor a nép fölkiáltással választotta a püspököket s rövid időre azt a magas hivatalt az illető el is foglalta, ha a kellő tudomány stb. megvolt, akkor a nemes grótot minden hezitáció nélkül megválaszthatná a nép . . . nagyváradi püspöknek.

Megnyitója hatalmas volt. Nem hiába, hogy a protestánsok felelni akarnak beszédére. Erős reményét fejezte ki, hogy a katolikusok is végre megkapják talán önkormányzatukat. Ezt az állam érdeke is kívánja. Mert a katolikusok az autonómiát arra használnák föl, hogy erős keresztényi érzelmű és életű hiveket neveljenek, a kikre a haza biztosan támaszkodhatik majd.

Csak keresztény lehet, úgymond, jó hazafi. És ez szent igaz.

Sok rendszer keletkezett már — mondá továbbá — és sok tűnt le. Minden rendszer először az újdonság ingerével hat. Az emberek kapnak utána. De az élet rendre öröli e rendszereket. S az emberek, mikor a krach beállott, falbavert fejjel, megilletődött lélekkel térnek vissza az egyedül igaz, egyedül biztos alaphoz. Az ily kirándulások újra ismétlődnek. A krach újra beáll s ezzel a kijózanodás. Ez az élet gyűrűzetes fejleménye, a haladás emelkedő, kanyargós körjáratú útja. Az alap azonban, a melyhez mindig vissza kell térni, a kereszténység, s a heterogén elemek között a

nemzet lelkiismerete. Mindnyájunknak érdekeltben áll tehát a pápa szavát meghallani és követni: instaurare omnia in Christo.

Megújítani mindent a Krisztus szellemében.

Ez volt a megnyitó iránya. A hazaszerettség-összelelekezése a ker. érzéssel és meggyőződéssel. A gondolatok majd az eszmény magaságába, majd az okok mélységébe vittek. Nagy tudománya mellett nagy szíve van a nemes grótnak. Látóköre igen nagy.

Azt hiszem, csak a választottak pillanthatnak át.

Zajos tapsolás követte a circa egy óra hosszúságú beszédet, melybe mi erdélyiek, érzelmi momentumokat is vegyítettünk. Bővebben, mint mások.

Amik pedig mondtak, a mi okulásunkra mondtak. Legyünk is rajta, a mennyire tehetjük s a mennyire hivatásunk és a körülmények megengedik, hogy a hallott igéket valóra is váltsuk. Csak jó keresztény lehet jó hazafi. A világ, az emberiség csak a kereszténységben s a kereszténység által lehet boldog.

Ez oldja meg az élet legkínzóbb kérdéseit.

Édes apák és anyák halljátok, mit mond püspök-atyánk testvérhátja is: ha azt akarjátok, hogy boldog legyen ehon s benne minden vérünk, legyetek jó keresztények s neveljétek gyermekeiteket is jó keresztényekké! És ha gyermekeiteket iskolába külditek, vigyázzatok, hogy őket ott is ilyenekké neveljék. Rajtatok áll, töletek függ minden.

Referens.

Támogassuk szívvel-lélekkel, vagyis tollal és pénzünkkel az egyházmegegyenk érdekeit szolgáló ezen egyet- len lapunkat.

karavánunknak. Karavánt mondok, mert igazi karaván módjára indultunk útnak összesen 15-en, tomboló vígság és lármás jó kedv között, mint ahogy ez már az ilyen oroszországi nyári nagy kirándulásainknál szokás.

Már Bassano is eltűnt szemekünk elől a napsugaraktól arany színű porfelhőben, s mi akadály nélkül haladtunk előbbre a széles és szép, két oldalt függőfakkal benőtt országúton. Balra egy beláthatatlan hegylánc nyújtott igazán elragadó látványt. Előttünk a hegy lejtőjén pedig a csinos Asolo terült el, egy régi római városka, s valamikor híres katedrális. Túl rajta jóval magasabban a romokban heverő Asolo vár nyult hatalmas roncsaival a tiszta azurkék égbe. Balra mögötte egy nagyobboeska fehérítő pont látszott még; Possagno temploma és városkája, Canova hazája.

Amint jobban és jobban közeledtünk Riese felé, szinte akaratlanul kezdett elcsendesülni lármás vidámságunk és inkább valami vallásos áhitattal telt el szívünk, akárcsak kegyelem, helyhez közelednénk. Riese, jól tudtuk, nem volt kegyelemhely, de még sem gondolhattunk reá meghatottság nélkül, mikor benne voltunk, ott ama kis falucskában, amelyet egykor hiába kerestek a térképen, hiszen: Quid boni ex Galilea? mi jó is jöhetett Riese ből? . . . Mégis lám Riese adta IX. Piusnak és XIII. Leónak méltó utódját, akit bizonyára mindenkorra megörökít a jövő történelme . . .

Riese bementünk! . . . Én csak ke-

vessel azelőtt olvastam át X. Pius életrajzát és most elgondoltam, mint járta végig azt a hosszú poros országutat egykor a kis Sarto, amidőn diák korában Castelefrancoban járatott iskolába Riese ből. . . Mintha újra láttam volna, szegényesen öltözködve, hóna alatt egyik felől táskával, másik felől pedig összekötött cipővel, (mert szeretett mezitláb gyalogolni.) Mintha újra láttam volna, amint egy-egy ártatlan huncutságot még megengedett magának, amire én akkor azt sugtam volna a fülébe: „Jól van, jól van, kicsike, maholnap még pápa lesz belőled!“ Mert én a multról nem tudtam úgy álmódolni, hogy a jelen valóságát elfeledhettem volna s ezért a kis diákok X. Pius pápának láttam . . . Megvontam magam a kocsiban s fejemet megtámasztva átengedtem magam a legédesebb gondolatoknak, melyek egész a sírásig meg tudtak indítani.

Már elmulhatott egy órája, hogy Bassano-t elhagytuk, midőn a fasorok között megpillantottuk Cedrole klasszikus kis tornyát. Cedrole egy kis Madonna-kápolna, közel Riesehez, melyet a jó falusi nép igen szeret látogatni már csak azért is, hogy drága emlékek fűződnek hozzá. Ama kis kápolnában szokott X. Pius diák korában ministrálgatni és ki tudja, hányszor versenyezhetett társaival abban, hogy ki huzza meg előbb és ügyesebben Cedrole lány hangú kicsi réz haragját! . . .

Alig öt perccel erre aztán már láthattuk Riese nek csinos fehér templomkáját is.

Igaz, ami most szemünk elé tárult, nem a Sz. Péter fenséges kupolája volt az, ahonnan ma X. Pius kormányozza a világot, hanem csak egy falucska szerény, egyszerű kis temploma, de amely keresztvizet adott Szentséges Atyáknak, s felnevelte őt vallásunknak, hogy később ennek pápája legyen. Ez magyarázza meg azt a hirtelen lelkesedést, mely Riese látásra megszállott bennünk.

— Éljen X. Pius!

— Éljen Riese!

— Éljen Róma! — hangzott el egyszerre mindnyájunk ajkáról, s „karavánunkban“ csak a kocsiba fogott lovak szolgáltak terhünkre, mert nem voltak szárnyaink, hogy röpüljenek velünk a már különben is nagyon közel levő célunk felé . . .

Hála Istennek, végre beértünk Riese b e. A széles és apró házakkal körülvett út egyenesen a parochiára vezetett. Első dolgunk volt valami szálló után nézni, hogy lovainkat is elhelyezzük és magunk is felüljünk kissé. Magunk után balra hagytuk X. Pius szobrát és jobbra szülőházát, hogy betérjünk a pár lépésnyire fekvő vendéglőbe. („Trattoria alle due spade“). Előbb rendbe hoztuk ott kissé magunkat, azután pedig valamennyien egy kerek asztalhoz ültünk; így haza érve mindenki azt mondhatta, hogy ő ült az asztalfőn. Az asztalnál egy 16—18 éves leányka szolgált fel nekünk, aki falusiasan volt öltözve, velencei divat szerint; fejét egy meg-

A gyergyói papság őszi gyűlése.

A gyergyói papság Gyergyóalfaluban szeptember 30-án tartotta őszi koronagyűlését. Ünneplés szentmise és Szentségimádás után Takó János dítói esperes-plébános elnöki megnyitójában, mint a gondos gazda, vagy mint a jó hadvezér vizsgáló tekintetével körülnéz hozzátartozói között és mint a mai társadalmi élet chaoszának pontos figyelője és átélője, komoly és nagyfontosságú igazságokkal szótolt a kerületi papság szívéhez, úgy, hogy mindnyájan lelkesedéssel mondtuk: Úgy legyen!

— A kath. nagygyűlés a régi, kipróbált intézmények alapján új életet akar kelteni. Szemeink elé állították ottan azon nagy igazságokat, melyeknek életheletetésétől függ ami létjogosultságunk. Nekünk csak a felállított cél felé történeti kell! Tehát induljunk!

Munkánkat ezután is legelőször a templomban kell kezdenünk, mert egyedül innen, Krisztustól sugárzik ki először az igazi boldogság napja. Azután az életben küzdünk, dolgozunk együtt a néppel, nehogy azt gondolja népünk, hogy az egyház tőlünk távol, különálló valami. S mivel ezer együttélést és küzdelemet leginkább a kath. Népszövetségben tudjuk valóra váltani, azért szívvel-lélekkel és erős akaratral a mellé kell állanunk!

Jegyzőkönyvolvasás és a jelentések után Anda Géza az új Elemi Katekizmust, Pál Dénes pedig az új Kis Katekizmust hasonlították össze az Egri Katekizmusokkal. Részletes észrevételeiken kívül általános megjegyzésük az, hogy az új Katekizmusok jóval felülmúlják az Egri Katekizmust, nyelvezet, az egyes részek egymásból folyó és összefüggő elrendezése, kiváltképpen az Elemi Katekizmus sikeres taníthatósága tekintetében. A szemléltető képek általában igen jók, csak a Kis Katekizmus képei nagyon gyengék. Az imádságról szóló részt jobban szeretné röktön az imádságok után tenni, a „hit”-nél pedig először megtanítani azt, hogy mit? és csak azután azt, hogy miért? és hogyan? kell hinni.

Az Elemi Katekizmus kérdéseit nem bővitene semmivel a Kis Katekizmusban, hanem szóról-szóra venné át. Különösen a szentségknél kerülni kellene a dogmatikus meghatározásokat s még inkább a deduktív, analitikus kifejtéseket, hanem inkább próbabb kérdésekre felbontva induktív, syntetikus módon dolgoztassanak fel. Nagy baj, hogy három osztály tananyaga egy könyvben vegyítettik össze. A szó és az ünnep-magyarázó jegyzetek kérdésekkel látandók el, mert különben valahány hitoktató, annyiféleképpen kérdezi a gyermekeket. A függelék szintén kérdésekre bontandó, és egy néhány ismeretesebb miseéneklről igen szükséges lenne kibővíteni. A malasztrol szóló rész teljesen átdolgozandó. A könyv nagyon drága. Indítványukat a következőkben foglalták össze:

1. Mondjunk köszönetet kegyelmes Atyánknak, hogy a katekizmus revízióját átvitte.

2. Kérjük fel kegyelmes Atyánkat, hogy az 1. osztály számára állíttasson össze egy vezérkönyvet s az bocssák mint kézikönyvet a hitoktatók és tanítók rendelkezésére.

3. A mostani Elemi- és a Kis Katekizmus aláhuzott kérdéseiből állíttassék össze egy új katekizmus az osztott iskolák II. és III. osztálya számára. Ezt aztán lehetne használni az osztatlan iskolák IV., V. és VI. osztályai-ban is.

4. A mostani Kis katekizmus maradjon meg az osztott iskolák IV., V. és VI. osztálya számára.

A koronagyűlés köszönettel fogadta az alapos tanulmányt s az előadók négy indítványát elfogadta, de a tárgyalás folyamán előadott véleményeket úgy tekintette, mint a felolvasók magánvéleményeit. Következő gyűlésre meg mások is hozzáfognak szólni a kérdéshez, hogy annál inkább tisztázódjanak a nézetek.

Azután a Kath. Népszövetségről számoltunk be. Gyergyószentmiklós, Maroshévíz, Tölgyes, Gyergyóújfalu és Borszék kivételével minden községben megalakult különböző ered-

létnagyságú képe. A pápa örömmel szokott gondolni arra, az ő kedves kis templomokra s a sekrestyében olvasható egy saját kezű levele, amelyben mint pápa az ő földieinek küldi legelőször üdvözlét. Meg is ajándékozta a templomot igen sok felszereléssel s a riesei plébánost örökös „Monsignor”-i rangra emelte.

Nunc ad fortissimum! Hogy vagyunk az iskolákkal? Megkezdődött a tanítás kevés gyermekkel. De az a kérdés, ki tulajdonképpen a kath. iskolák felsőbb hatósága? Mikor kezdőd-jék és végződjék az iskola, milyen disciplina szerint legyen az adminisztráció, ezzel senki sincs tisztában; épen azért a koronagyűlés elhatározta, hogy Püspök úr Öngyméltóságához felküldi a mi közigazgatásunk rendeletét és alzáttal kérjük: írja körül, mi tartozik az Egyh. felsőbbség köréhez, mi az iskolaszékéhez és mi a közigazgatás köréhez a r. k. iskoláknál.

Az indítványok során Miklós István alfalvi plébános azon életrevaló indítványt tette, hogy a koronagyűlések tartalmasabbá tévése céljából válasszon a korona az esperes mellé egy pár tagból álló állandó bizottságot a gyűlések előkészítésére. Az indítványt egyhangulag elfogadták és a gyűlés felkérte Miklós Istvánt, hogy indítványát a jövő gyűlésen írásban adja be.

Kis Dénes remetei plébános pedig azt indítványozta, hogy tekintettel azon sok kellemlenségre, melyet nem a gyűlésre összejött papok, hanem a szekeresek, cselédek stb. okoznak gyűlések alkalmával a háznál, ezután a gyűléseket ne a plébánián tartassák, hanem mindig Gyergyószentmiklósra, az arra alkalmas helyiségben s mivel mindenki könnyen elmehet oda s így egy évben nemcsak kétszer, hanem bármikor, mikor szükségét látjuk a gyűlésnek,

lehetősen nagy skarlátvörös kendő takarta be teljesen, derekán egyszerű fűző, s rövid tarka szoknyában volt, mezitláb. Rendelésünkre készségesen igyekezett kiszolgálni. Besietett a konyhába, s mikor visszatért, megkérdeztük tőle, nem tartózkodik-e itt Riesében signora Sarto, a pápa nővére.

— La mia mamma? Az én anyám? — felelte.

— Hogyan, — szoltunk közbe, — maga a pápa unokakuga?

— Sissignore, igenis uram, — felelte előkelően s egyuttal nagyon nyájasan, — az én anyáskám (la mamma mia) is Sarto, aki egy Parolin-hoz ment férjhez; ez a vendéglő az övé.

Erre természetesen egy rakás kérdéssel ostromoltuk mindenfelől, melyek mindegyikére megfelelt egy pár szóval és aztán visszament a konyhába. Pár perc múlva bejött maga signora Parolin-Sarto is, X. Pius nővére; egy egyszerű öreg, szellemes és mindig mosolygó tisztas néni. Nagyon megnyerő arcvonásai voltak, beszédmodora nyájas és szinte mondhatni bizalmas, de ugyanakkor udvarias és okos. Megkérdeztük tőle: mit gondolt első pillanatra, mikor megtudta, hogy a bátyja pápa lett, mire ő felel:

— Hogy élne még bár legalább 9 évig. Ezzel arra az érdekes tényre célzott, hogy a 9-es szám nagyon jellemző X. Piusra. Mert tényleg 9 évig volt káplán, 9-ig plébános, 9-ig

kanonok, 9-ig püspök, 9-ig patriárka. Ő (a pápa nővére) biztosan várja az órát, mikor bátyját ismét itt láthatja és erősen hiszi, hogy a Szent atyát itt Riesében még egyszer kebelére szoríthatja, mert hiszen gyakran mondogatta neki:

— Ha majd pápa leszek, felkereslek Riesében. Érdekes, jegyzé meg továbbá signora Parolin-Sarto, hogy amit eddig X. Pius még ha tréfából is mondott, mindig valóra vált.

Beszélgésünk véget érve, sok szerencsét kívántunk egymásnak, köszöntünk és távoztunk, hogy itt-ott még körülnézzünk. Riese már nem az többé, mint ezelőtt 7—8 évvel. Valamivel X. Pius megválasztása előtt többé-kevésbé restaurálták a templomát, községházát, az iskolát és a legtöbb magánházat. Még a Sarto-ház is színt változtatott: fehérre meszelték. És ez a hirtelen és generalis restauráció, amely X. Pius megválasztását megelőzte, mintha egy hatalmas előérzet lett volna arra, hogy Riese új ruhát öltve, megújulva és fel-frissülve készüljön elő a nagy pillanatra... A parochia felé tartottunk. Megbámultuk azt a palazzot, melyben Monico biboros született, aki már velencei patriárka volt, mikor Boppo (Jóska) Sarto még csak kis diák lehetett. E palota mellett épült a plébánia temploma. Belseje szép fehér, világos s olyan kedves és tiszta, hogy gyönyör nézni. A főoltártól jobbra és balra van Riese két dicsőséges fiának, Monico biborosnak és X. Piusnak

életnagyságú képe. A pápa örömmel szokott gondolni arra, az ő kedves kis templomokra s a sekrestyében olvasható egy saját kezű levele, amelyben mint pápa az ő földieinek küldi legelőször üdvözlét. Meg is ajándékozta a templomot igen sok felszereléssel s a riesei plébánost örökös „Monsignor”-i rangra emelte.

A templomból egyenesen ama házhoz tartottunk, ahol X. Pius született. A ház előtt most egy igen szép szobor áll, mely a pápát ábrázolja; arcát mintha valami édes melankólia árja öntené el és úgy látszik, mintha el-elnézve az ő régi otthonát, az ő régi háza-cskájukat, ott keresné azt a békét, melyről már oly nagyon régóta hiába álmadozott...

A pápa régi otthona kicsiny, meglehetősen alacsony ház. Két ablakból áll: a földszintiből és az emeletiből. Egy márványba vésett és X. Pius képe köré foglalt ügyes felírás vonja magára a vándor figyelmét e soraival:

PIO X.

GIUSEPPE SARTO

NACQUE IN QUESTA CASA

IL 2. GIUGNO 1835.

DOCUMENTO AL MONDO

COME CRISTO-DIO

A POVERA E SANTA UMLTÁ

UNIR SAPPIA

ALTEZZA SOMMA DI POTENZA

E DI GLORIA.

Magyarul: X. Pius — Sarto József — e házban született 1835. jún. 2. bi-

összejöhettek. Mivel eltérők voltak a nézetek, a gyűlés elhalasztotta a döntést későbbre, addig is marad a régi szokás.

Végre az elnök a Népszövetség szervezése céljából kiadott kérdőívekre felhívta a figyelmet, azon óhajttal ért véget a gyűlés, bárha minden hónapban egy-egy gyűlést tarthatnánk!

Referens.

H I R E K.

— **Magyarok Nagyszombatjának** ünnepén vasárnap a székesegyházban az ünnepi misét Fábrián Sándor nagyprépost, a szt. beszédet Zomora Dániel kanonok tartotta. A barátok temploma este zsúfolásig megtelt s a közönség élvezettel hallgatta a kispapok karának régi magyar éneket.

— **Az erdélyi róm. kath. státusgyűlést** azon alapon és jog erejénél fogva, melyet számára ősi törvényeink, királyi rendeletek, évszázados gyakorlat s újabban ő császári és apostoli királyi Felsőlegény 1867-ik évi augusztus hó 19-én kelt legfelsőbb elhatározása biztosítanak püspök urunk folyó 1908. évi november hó 12-ik napjára Kolozsvárra összehívandónak ítélte és az Urunk szent nevében összehívta. A gyűlés tárgyai: 1. Az igazgatónács évi jelentése; 2. A világi elnök megválasztása; 3. A kiléptő igazgatónácsosok helyeinek szabályszerű betöltése.

— „**Ne temere**“ elleni kifogások, nehézségek, támadások rövid évfolyata:

1. Nem igaz, hogy a pápa az állam szuverenitását támadja meg, mert az állam a polgári házassággal a házasságjogot rendezvén, a vallásos házasságot egészen a lelkiismeretre hagyta. Különbön is az állam nem állította föl soha az egyházi házasságjog tilalmait, legfeljebb elismerte azokat. A polgári házassággal a teljes elkülönítést megtörténvén, az államnak semmi joga nincs a vallásos házasságkötés szabályozására.

2. Nem igaz, hogy a reverzálisok adása

zónyságul a világ előtt, hogy az isteni Krisztus miképpen tudja egyesíteni a szegény és szent alázatossággal a legfőbb hatalmat és dicsőséget.

Épen mikor mi e házhoz értünk, jött ki a kapun egy angol társaság. A kapun át mindjárt egy szobáskába értünk, amely X. Pius megválasztása után kis szalonná alakult át. A belépőnek legelőször egy nagy kép öltik szemébe, mely a Szent atyát ábrázolja bíboros öltözetben. Középen áll egy asztal és egy szék, az asztalon egy nagy könyv ezer meg ezer látogatónak aláírásával, melyben aztán természetesen mi is siettünk megörökíteni nevünket.

Innen a konyhába mentünk, egy szűk és sötét helyiségbe. A kevés konyhai felszerelés, melyet ott találtunk, még a régi Sarto, családától maradt. Egy állványon több cserépedény, köztük néhány el volt törve; és én azt gondoltam, hogy nem követtem el szentségtörő mezenyületet X. Pius ellen, ha itt első gondolatom Őrá esett, mikor még gyermek volt! . . . A kis konyhából egy falepesőn jutottunk az emeletre és pedig egy kis szobába, melyben csak kevés és szegényes butor volt látható. Észrevettünk a falon egy rámába foglalt írást: egy szonett volt az, mely monsignor Sartónak szóltott azon alkalomból, mikor visszatért Riesébe, édes anyja kedéleire először mint Mantova püspöke. Nem kis meghatottsággal tudtuk csak elolvadni. Innen ajtó nyílik abba a

szobába, melyben X. Pius született. Két csoportban mentünk be, mert nagyon kicsiny. A szobát majdnem egészen lefoglalta egy két személy számára szolgáló ágy. Ez az egyedüli butor darab, amely még elég jó karban maradt meg. A falon egy öreg kép. Elhagyottan az egyik sarokban egy nagyon ócska karosszékét találtunk, amely — ha jól tudom — nem egyéb, mint az az ismeretes szék, melyet az olasz nagymamák nemzedékről nemzedékre hagynak s amely köré az unokák összegyűlni szoktak, hogy elmondják meséiket a régi időről.

3. Nem igaz, hogy a pápai rendelet sérti a protestánsokat . . . hiszen ők is követelhetnek és követelnek is biztosítékot s amint a statisztikai hivatal kimutatta, a protestánsok javára mindig több és több megegyezés kötötték.

4. Nem igaz, hogy a katolikus egyház javára kívánt biztosítás a családi békét földelne. Hiszen az illetékes szülők kötik azt és gyermekeiket akként nevelik. És ha egy családban csak egyváltású gyermekek vannak, a családi béke mindig biztosabban óvható meg, mint mikor a gyermekek két különböző hitkövetőnél tanulva, a családba beviszik a vallási disputákat.

5. Nem igaz, hogy a lelkiismeretszabadságba ütközik a pápai rendelet. Aki nem akarja annak alávetni magát, elmehet a protestáns pásztorokhoz esküvőre, akik nagyon szívesen látják őket. Sőt ha úgy tetszik, át is léphet abba a felekezetbe, melynek inkább akar engedelmessé válni, mint saját egyházának.

6. Az életben semmi sérelem nem származik a pápai rendeletről, sőt azon kath. félre, aki a protestánsokhoz ment esküvőre, megadják az utólagos revalidálás lehetőségét.

— **Városunk képviselőtestülete** Novák Ferenc kir. tanácsos, polgármester elnöklete alatt rendkívüli közgyűlést tartott e hó 9-én d. u. 3 órakor. A közgyűlésnek legfontosabb tárgya volt az 1909. évre elkészített pótköltségvetésnek tárgyalása — A piaci vámnak 3 évre leendő haszonbérlete ügyében úgy határozott a közgyűlés, hogy új árverést fog kihirdetni a piaci vámnak haszonbérbe adása tárgyában. — A városi nyilvános jellegű kórház szükségleteire vonatkozó előterjesztést, jóváhagyólag tudomásul vette. A mértékkeltelessé hivatalt felállítására vonatkozólag Fuchs Nándor képviselőtestületi tag indítványára azt a határozatot hozta,

szobába, melyben X. Pius született. Két csoportban mentünk be, mert nagyon kicsiny. A szobát majdnem egészen lefoglalta egy két személy számára szolgáló ágy. Ez az egyedüli butor darab, amely még elég jó karban maradt meg. A falon egy öreg kép. Elhagyottan az egyik sarokban egy nagyon ócska karosszékét találtunk, amely — ha jól tudom — nem egyéb, mint az az ismeretes szék, melyet az olasz nagymamák nemzedékről nemzedékre hagynak s amely köré az unokák összegyűlni szoktak, hogy elmondják meséiket a régi időről.

Ebből a ma már minden katolikus előtt becses szobáskából küldöttük hódolatunkat egy táviratban a Szent atyának, melyet bizonyára szívesen vett tőlünk, mert amire haza értünk, otthon váratlan meglepetésben részesültünk: válasz várt reánk, kedves, nyájas válasz a Vatikánból.

A d d i o-t mondottunk végre ennek a 2—3 apró kis szobából álló házaeskának, melynek mégis minden zuga az 1100 termű hatalmas Vatikán juttatta eszünkbe. Igen, a Vatikán, vagy még inkább annak tisztelgető övezte Szent-séges Lakóját, kiblen Isten a Sarto-ház felírása szerint valóban oly szépen tudta egyesíteni a szegény és szent alázatossággal a legfőbb hatalmat és dicsőséget.

Romanus Minimus.

hogy Bozsó Matyás építésznek beadott tervrajza és költségvetési előirányzata az állam-építészeti hivatal által is felülvizsgáltsék. — A közpénztár és gyámpénztár rovancsolásáról szóló jelentéseket jóváhagyólag tudomásul vette.

— **Püspöki körlevelek.** A XIII. körlevél közli szentséges Atyánknak X. Pius pápának 50 éves jubileuma alkalmával kiadott szózatát a kath. klerus-hoz. A XIV. körlevél közli a kir. Curia 81. sz. döntvényét róm. kath. plébánia nevében álló ingatlanra elrendelt végrehajtás megtagadása ügyében. — A brassói nemes róm. kath. hitközség kegyurasága alatt álló plébánosi állomásra pályázatot hirdet. Az állomást elnyerő óhajtó egyházmegyei papokat fölhívja, hogy pályázati folyamodványukat rövid életrajzuk kíséretében folyó 1908. évi október 20. napjára a főpásztorhoz nyújtsák be. Ajánlja „Az inkvizíció.” Mi a valóság a sok hazugság között? című munkát. Irta: Petrányi Ferenc, kalocsai központizeti tanár. Kapható a szerzőnél Kalocsán. Terjedelme: 132 oldal. Ára 70 fillér. Ez érdekes kis munka, mely egy közkeletű hamis váddal bánik el alaposan, erős, eleven stílusban, az anyagnak világos, egyszerű feldolgozásával tisztázza a nagy, történelmi kérdést. Bemutatja az inkvizíció történetének meghamisított, kiknek írott hazugságai terjesztették a sok baiveleményt. Szerző mindent elmond, amit a megbízható kútfők nyomán csak tudni lehet e kérdésről. Felfatyalozza az érem másik oldalát is, — a közvéleményben még eddig ismeretlen protestáns inkvizíciót. Kívánja, hogy minél több olvasója legyen e kis könyvnek úgy papi, mint világi rendben.

— **Esküdtsek.** A gyulafehérvári kir. törvényszék 1908. évi októberi esküdtzei ülészeit 5-én már az újonnan épült törvénykezési palotában megható szavakkal nyitotta meg Nemes Sámuel, kuriai bíró, kir. tszki elnök, hálát adván Istennek kegyelméért, hogy ez új helyiségben folytathatja a bíróság működését. Szep szavakkal emlékezett meg azon főtényezőkről is, kiket az új palota létesítéseért hála illeti. Végül Isten áldását kerve a bíróság működésére, hogy ez új palotában is mindig a tiszta igazság jusson érvényre, megnyitotta a főtárgyalást.

— **Gyaszrovat.** Az erd. róm. kath. Státus marosvásárhelyi főgimnáziumának tanári kara mely fajdalommal jelenti, hogy nagybecsült és szeretett kartárs, Hager József főgimnáziumi rendes tanár folyó hó 11-én, életének 41 ik, tanári működésének 18-ik évében, 3 heti súlyos betegség után, a szentségekkel ellátva az Urban elhunyt. A megboldogultban az intézet egyik leglelküimeretesebb tanárát, az ifjúság önfeláldozó nevelőjét, a szegény tanulók pedig legnagyobb jötevőjüket gyászolják. Temetése folyó hó 13-án, délután 3 órakor volt az állami kórház halottas házából. Az engesztelő szent misé-áldozatot 14-én délelőt 10 órakor tartották. Az örök világosság fenyeskedjék neki! Nyugodjék bekeben!

Megdöbbenéssel vettük hétfőn a szomorú hírt, hogy Csiky János zalatnai főesperes plébános életének 65. évében 40 éves papsága korában e hó 12-ikén az Urban elhunyt. Temetése szerdán délelőtt volt a kerületi és központi papság és hívei nagy részvételével. A temetési szertartást Tamási Áron kanonok tartotta. Jó munkás volt Ur szállójában s jó hazafi a társadalmi életben. Várjuk, hogy valaki megírja az elhunytak életrajzát. Nyugodjék bekeben.

— **Egy kis politika?** Bosznia kérdésében úgy látszik nincs megnyugvás. Az annexionát nem jó szemmel nézi Anglia és Törökország. Emlégetik a nemzetközi tanácskozást is, mely hivat-

va volna a vizálynak és egyenletlenségnek véget vetni, azonban kérdés, sikerül-e a dolgot békésen elintézni és a duzzogó Törökországot kiengesztelni. Beavatott férfiak és politikusok állítják, hogy Bulgária függetlensége nem egyebet mint csupán külső megvalósítása a már fennálló viszonyoknak és így Törökország csak diplomáciai tiltakozásának adhat kifejezést. Azonban akárhogy is áll a dolog, annyi tény, hogy a levegő nagyon is puskaporos, a kedélyek megpláné szerfölött izgatottak. Nem lehetetlen, hogy az egész bonyodalomnak csak egy háború vet majd véget. Pedig nem volna kellemes, ha öreg királyunk csendes napjait valahogyan megzavarná az ellentét és feldulná az ország nyugalmát. Reméljük a lehető legjobbat! Különben a monitorok már Belgrád alatt vannak.

— **Bérmaut földrengéssel.** Mikótújfaluban történt október 6-án éjjel 3/411 órakor. Az egész plébánia nyugodott. P. Polykarp arra érte fel, hogy lábainál az ág emelkedik és egy heves lökés majd kidobta az ágyból. Az éjjeli szekrényen zajosan csörömpölt a lámpa, ropogott az egész épület, a tetőről hullott a cserép. Több mint 5 másodpercig két heves lökést éreztek. A falóra nagy zakatolással rög-tön megállott. Sok helyütt a cserépedények csörömpölve lehullottak. De hála Istennek, egyéb nagy baj nem történt.

— **A papnövendékek.** Egyh. Irod. Iskolája 11-i megnyitói gyűlésével megkezdte rendes és bizonyára áldásos évi munkáját. A megnyitói gyűlés takaros ünnepélyszámba ment, őszinte lelkesedés közt folyt le. Az ifjú leviták törekvését személyes jelenlétükkel méltányolták. Ujfalussy József dr. apát, kinek szeretet jóindulata fölötté nagy örömmel töltötte el tanítványait, továbbá az intézeti előjárók, kik mindig ott vannak, ahol alattvalóikat bölcs tanácsukkal, sőt csengő-pengő arany sarkantyujukkal vezethetik, ösztönözhetik. A megnyitói gyűlés főpontja Csipak I. elők lelkes beszéde volt.

— **Betegség.** Részvétellel értesültünk, hogy György Gábor kolozsvári káplán súlyosan beteg. Kívánunk javulást.

— **Munkásgimnáziumok.** Az „Uránia magyar tudományos egyesület” Budapestén munkásgimnáziumot állított fel s miután célszerűnek bizonyult, a vidéken is vagy száz ilyen intézményt törekszik felállítani. Ilyenek létesítése hivatott fel a helybeli iparos inasiskola tanítótestülete is. Természetesen ez az intézmény a közönség közrehatása nélkül nem létesülhet s ezért lehető röviden ismertetnünk kell. Célja az intézménynek az, hogy az iparos inasiskolákból a felszabadulás napján kilépő iparos nemzedék rendszeresen tovább fejlesztésük s alkalmas eszközökkel: vetített képek, kísérletek, bemutatott tárgyak és készítmények segítségével és gyakorlatias irányban közzépiszkolai tanítást pótló ismeretekhez jusson. Ez az intézmény tehát csakis az iparosok körére terjed ki s benne főleg iparos inasiskolát vagy az inasok másféle iskoláját végzett iparos inasok, segédek vagy mesterek vehetnek részt, de részes lehet benne minden iparos, aki magyarul írni és olvasni tud.

— **Meghívó.** A Tanítóegyesület Szövetségének választmánya 1908. okt. 15-én (csütörtökön) d. u. 4 órakor a r. k. népiskola helyiségében választmányi gyűlést tart, melyre a t. választmányi tag urakat az elnökség tisztelettel meghívja. A gyűlés tárgyai: a nyári közgyűlés határozatainak végrehajtása és más egyesületi ügyek.

— **Egyházmegyekből** a következők mentek Rómába az okt. 6-dikán indult zarándoklaltal: Puskás Gergely, Hadnagy Mihály, Fuksz

Gusztáv plébánosok. Szász Simon tanító Türoskéről, Lőrincz Mózes, Fábian Árpád gazdák Korondról, özv. Szuchy Ferencné Ujszékelyről, Kocsis Károlyné Szarvaskendről. Ben Mihályné mernőkné Kolozsvárról, Felszegi Gyula takarekpenztári igazgató és neje, Gál Béla takarekpenztári igazgató és neje.

— **Földrengés.** Az eszterneki szt. Ferenc-rendiek zárdája, mely csak a közel multban volt nagy költséggel renoválva, jelenleg siralmas helyzetbe jutott, mert a f. évi október 6-án, este 11 órakor a maga borzalmasságában ki-tört földrengés pár szobát leszámítva, lakhatatlanná tette.

— **Szüret.** Hétfőn kezdődött a szőlősgazdák aratása, — vig volt pár napig a hegyoldal, hogy aztán hosszú-hosszú időn keresztül csend legyen ismét. A mennyiség és minőség nagyon jó, — csak az ár — az ár nagyon leszállott.

— **Iskola szentelés.** Ditró községe egy fényes, erős és műbesszel bíró hatalmas központi róm. kath. elemi iskolát emelt. Van benne hat nagy tanterem, egy iroda, szertár és három szoba az iskola szolgá részére. Az iskola helyeül és tágas udvarául szolgáló helyet az egyház ajándékozta 14,000 korona értékben, az épületet a ditrói nemes gondolkodású közbirtokosság emeltette fel Szász István műépítész által 71,500 koronáért, a belső modera berendezést a község vitte keresztül 4500 korona mellett. Ezt az épületet szentelte fel folyó hó 4-én d. e. fényes segédlettel s adta át rendelkezésre Takó János esperes, helybeli plébános. Az ő nevéhez fűződik az iskola megteremtése, az ő agilis és kitartó munkájának gyümölcse. Husz év alatt, míg plébánosa vala e népes községnek, összes energiáját a nép lelki, szellemi és gazdasági jólétének előmozdítására szentelte. A népoktatást magas nivóra emelte, a lelki élet előmozdítására új templomalapot szerzett, mely ma majdnem 1,000,000 korona. Az ebből emelendő új templom lesz majd, amint ő ezt igen gyakran emlegette. munkájának koronája. Az új iskola felszentelési programmal volt összekötve: Ünnepélyes szent mise volt, melynek végzetével az egész község processionaliter litánia éneklése mellett vonult ki az új épülethez, amely kívül-belül nagyon szépen fel volt díszítve. A helybeli dalárda, amely az ünnepélyes szentmise alatt is énekel, kezdette meg a felszentelési ünnepélyt egy gyönyörű alkalmi énekkel. Majd a felszentelés aktusai után szép beszédet tartott Takó esperes plébános úr. Vázolta az iskola hivatását. Szülőket és tanítókat együttes munkára szólította fel a sikeres nevelés és oktatás ügyében. Ezután a dalárda énekelte, s visszavonult a nép a templomba, ahol Te Deum volt. Délben ötven terítékű banket volt, hol is toasztok alakjában gyakran kifejezésre jutott, hogy kié az érdem, még pedig a legtöbb az új iskola körül.

— **Eucharisztikus körmenet.** Kézdivásárhely katolikus közönsége, okt. 11-én vasárnap délután 4 órakor a vécsernye után nagy körmenetet rendezett az Oltáriszentség tiszteletére. A kantai utat, meg a főteret kivilágították. — Örülünk, hogy a központ 4-iki tünető vasárnapja ott is visszahangra talált.

— **Megmozdult a föld** egyházmegyéink több helyén, különösen Csikban, Háromszéken, sőt Udvarhelyen és Segesvárt is. Az észleletek mindenütt egyformák voltak s azért csak ez egyet közöljük: Csikmadarason 1908. október 6-án esti 3/411 órakor földrengés volt észlelhető. Kelet-nyugati irányban mintegy 4—5 lökés történt és pedig oly erővel, hogy a falraakasztott edények csörömpölve inogtak meg.

Sokan ágyaikkól kiugorva kiszaladtak, míg mások megragadva egyik-másik tárgyat sikoltottak fel, hogy mi történik. Több óra megállott, különösen az, melyik arccal kelet vagy nyugatra volt felfüggesztve.

— **Nagyváradról** írják, hogy ott annyi must terem, hogy a hordó drágább, mint a must, mit a gazdák nem tudnak hovatenni.

— **Küzdelem az alkohollal.** Marostorda vármegye alispánja ma tette közzé a legújabb vármegyei szabályrendeletet, mely az összes községekre előírja a kocsimák bezárását vasárnap és a sátoros ünnepek két első napján reggel 8 óratól a következő szar reggeléig. Bort és sört a zároral alatt lehet hazhoz kiadni, de p á l i n k á t n e m. Bárcsak minden vármegye ennyit tene a népmentés nagy munkájában.

— **Csak egy virágszálat!** Hogy csak egy virágszálat adjunk a halottak koszorujából a halál jegyesinek élete visszaváltására, — ezzel a jelszóval nagyszabású akció indul vármegyéinkben és városunkban. Vármegyéink alispánja nemes szívetől indítatva maga vette kezébe a belügyminiszter által engedélyezett könyöradománygyűjtést. A vármegye összes főszolgabíráit fölhiyta közreműködésre. És ennek a buzgósnak köszönhető, hogy még a legkisebb falucskában is megindul az egyesület gyűjtőtársulósába a gyűjtés. A tarsolyok izléses kivitelűek: oldalukon ezzel a fölirattal: „Adakozzunk a tüdőbetegeknek!” Van egy nyílásuk az adomány befogadására. E hó 24-én indul meg a gyűjtés s célja mintegy száz szegény-sorsú folyamodó tüdőbeteget a z o n n a l s z a n a t o r i u m b a n h e l y e z n i, ezenfelül új intézményeket, főleg dispanserek létesítését a tüdőbetegeknek. Minden egyes rikkülben megszámlált összeget az egyesület hivatalos lapja külön nyugtáz. Kegyes adományokat lapunk szívesen közvetít és nyugtáz.

— **Kath. Népszövetség.** Csikszentimrén a Kath. Népszövetség f. hó 11-én nagy lelkesedés közt megalakult, s most foly a beiratkozás hasonló lelkesedés közt. A népszövetség elnöke Lőrincz Sándor plébános lett megválasztva, kinek megnyitói és bezáró beszéde közt Orbán János gyógyszerész úr, Csikvármegye kiváló szónoka, agilis buzgó hűvédő, kath. férfiú gyűjtő beszédével ismertette a kath. népszövetséget minden irányban. Beszédével az iskola udvarát zsufofalgst megtöltött hívókat egészen lángra gyűjtotta s a legnagyobb lelkesedéssel távoztak el Hajnódtól Pál tanító beszéde után.

— **„Az inkvizíció.”** Mi a valóság a sok hazugság között? Írta: Petrányi Ferenc, kalocsai képzőintézeti tanár. — Régi fegyver a katolikus egyház ellenségeinek kezében az inkvizíció. Ezzel hadakoztak a tudományos vitákban, a társadalmi összefüggéseken, a parlamentben. Semmi sem bizonyult olyan alkalmas eszköznek, hogy az egyházat mint vértől csepegő zsarnokot, mint a gondolat és akaratszabadságot kíméletlenül elnyomó rabzsolgatót tüntessék föl. Mert e névnek hallatára a katolikusok elnémultak s szegyenkezve védekezni sem mertek. Olyan merészen rágalmaztak ellenfeleink, hogy már elhitték a nyirkos börtönökről, a szörnyű kínzó eszközökről, a megszámlálhatatlan máglyákról, bitófákról, autodafekről szóló meséket, ezeket a gyalázatos rémregényeket. Itt az ideje, hogy végre megszabaduljunk attól a lidércnyomástól, mely eddig a katolikus intelligencia szívére nehezedett az inkvizíció miatt! Mindenütt győzedelmesen terjed a katolikus igazságok ereje. Győzzön az igazság a történelem lapjain is! Talán sokan vannak közöttünk, akik meg sohasem hallottak protestans inkvizícióról. Épületen lesz ezen

fejezetnek elolvasása. A röpirat a Kalocsai Néplap-ban megjelent cikkeknél különnyomása kibővítve. Már a cikkek nagy föltűnést keltenek. A legelőkelőbb körökben csodálkozva olvasták. Sok művelt embertől hallottam, hogy csak e cikkek olvasása után ábrándult ki az inkvizíció. Pedig az inkvizíció rémképeit ki kell törölni minden igazságos embernek a fejéből. Nem lehet ezért a füzetet eléggé ajánlani. Ilyen önértetes és begyöző hangon még nem cáfolták az inkvizíciót magyar nyelven. Akinek van érzéke az igazsághoz, az nyuljon a füzet után. Olvassa el gondosan. Minden katolikusként megédeszódik tőle katolikus öntudata, a más vallású pedig megszabadult gyűlöletes előítéletétől. A füzetet igen csinosan állította ki Juresó könyvnyomdája. Kapható a szerzőnél Kalocsán. Terjedelme: 132 oldal. Ára 70 fillér; tíz példány rendelésével darabja 50 fillér.

— **A maroskerületi róm. kath. tanítóegylet** 1908. október 22-én Marosszentgyörgyön a róm. kath. iskolában tartja őszi vándorgyűlését, következő tárgysorozattal 1. Délelőtt fél 10 órákor szentmise „Veni Sancte”-val. 2. Birálós- és jegyzőkönyv-hitelesítő tagok kiküldése. 3. Gyakorlati tanítást tart: P. Szabó Sebestyén és Sárdi Péter. 4. Elnöki megnyitó. 5. Felolvas: a) Gyümölcstermelés és értékesítéséről: Korbul Ignác. b) Szőlőművelés és borkezelésről: Osváth Miklós. 9. Szavaz: Sinka Károly. 7. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 8. Gyakorlati tanítások mellátása. 9. Indítványok. 10. A jövő gyűlés helyének megjelölése és a tárgysorozat megállapítása.

— **Lapunk mai száma 10 oldalra terjed.**

— **„Szarvas” jegyű „Schichtszappan”** gyorsan terjed nagy területeken, áthatja a szövetet és ennélfogva gyorsan és alaposan tisztít, anélkül, hogy a kezeket vagy a fehérműt megátadná: mert amilyen hathatós a tisztító ereje, olyan enyhe a hatása.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* Az „Erdély” 200-ik száma. — Az erdélyi részek egyetlen képes folyóirata „Erdély”, mely az Erdélyi Kárpát Egyesület kiadásában 17 év óta hazafias missziót teljesít a honismeret terjesztése és az idegenforgalom emelése útján Erdély kulturális és közgazdasági előrehaladásáért. E hazafias és nemes cél ad jelentőségét az „Erdély” jubileumának, mely ime a 200-ik szellemi fegyverzetben megjelenő és munkatársak fényes neveivel és az illusztrációk sokaságával ünnepi díszit öltött az E. K. E. Gyergyószentmiklóson szept. hó 6-án tartott közgyűlése alkalmából. Az E. K. E. Erzsébet lobogójának hű képmásával homlokán a vezető cikely Darányi miniszterrel az élén közelítünk jelesének és szakembereinek törzskarát vonultatja föl, hogy emléksorok alakjában az E. K. E. közhasznú munkásságára az egész ország figyelmé fölhívassék. Főpásztorunk ezeket írja a jubiláló „Erdély”-nek: Reichenhall és környéke szüntelenül bércecs hazánkra emlékeztet, mely nem kevésbé gazdag természeti szépségekben. Szerezzen mindegyikünk

legalább egy újelőfizetőt a jubiláló „Erdély”-nek, hogy ugyan a többben megismerjék és megszeressék (Reichenhall fürdő) gróf Majhath Guszav erdélyi püspök. A további cikelyek során Fekete Gábor kir. táblai elnök kintartására biztatva mutat rá idegenforgalmunk béklyóira; Apáthy István dr. mesteri stílusban zeng himnuszt a napfölkeltének, Szádecky Lajos dr. pedig sikerült képekkel illusztrált humoros leírásában a Retyezáti Egyesületi kirándulás viszonyosságairól emlékezik meg. Majd Fejér Gerő dr. a Gyergyóbékási vadregényes szorosnak fenséges tájszépességét hangulatosan lelkesen ecseteli. Végül Merza Gyula ír az egyesület muzeumáról, melynek látogatottsága most érte el a 25 ezret. Az „Erdély” előfizetési ára 10 korona; az E. K. E. tagjai 6 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. — A kiadóhivatal címe: Erdélyi Kárpát-Egyesület-Kolozsvár, Mátyás-ház. Különösen ajánljuk az „Erdély”-t mint honismertertető közlönny iskolai és népkönyvtáraink, továbbá olvasóköreink figyelmébe.

* **A Katolikus Népszövetség naptára 1909-re.** A legnagyobb katolikus szervezett nap-nap után fényes bizonyítékát szolgáltatja nemcsak agilitásának és óriási elterjedésének, hanem annak is, hogy tagjait egy korona tagdíjért igazán anyai és oly szellemi táplálékkal látja el, hogy vele e téren senki sem veheti föl a versenyt. A népszövetségi 32 oldalas füzetek sorrendjében a 9-dik füzetet egy díszes kiállítású 224 oldalra terjedő naptár váltotta föl. Ezt a naptár tagilletményül kapja minden népszövetségi tag, a ki az 1908-dik évre beiratkozott és tagsági díját lefizette, sőt megkapják azok is, a kik ezután küldik be tagsági díjukat erre az esztendőre. Ugyancsak megkapják a folyó évben kiadott füzetek közül is azokat, a melyek még raktáron vannak. A hatalmas kötetett kitévő naptár tartalma elsőrangú. A naptári rész után polgárembernek, gazdának meglesülhetetlen értékű táblázatok vannak az értékpórtó-tarifáról, a levélpórtó tarifáról, a törvényzerinti bélyegrovatról, eselédébért, árendát mutató tábla, a háziállatok vemhességének naptára, kamatkiszámítási-táblázat, növénytermelési naptár, a takarmányneműek súly- és térfogat-számítási táblája. Ezután beszámol a naptár az év hazai és külföldi eseményeiről, a Népszövetség történetéről. A második rész a szociális kérdésekkel foglalkozik. A harmadikban orvosok irnak az egészségügyről, a negyedikben ügyvédek oktatják az olvasókat a leggyakoribb jogi ügyletek formáságaira. Közbe legjobb elbeszélőink és költőink gyönyörűkötetik a komoly olvasmányban elfaradt elmét. A gazdasági rész praktikus tanácsokat ad, a melyeket mindenki értékesíthet. A vásárjegyzék a kereskedelemügyi miniszteriumban szerzett legújabb adatok alapján van összeállítva. A naptár alakja ugyanaz, a mi a füzeteké, hogy minden tag idővel egyöntetű házikönyvtárt csinálhasson belőlük. A Népszövetség Naptára 140.000 példányban jelenik meg magyar, német és tót nyelven. A központi iroda először a magyart, azután a németet, végül a tótot fogja szétküldeni, mert a nyomda is ilyen sorrendben tudja szállítani. A magyar naptár szétküldése 15-ikén kezdődik

és a hónap végéig tart. A Katolikus Népszövetség Naptára oly értéket képvisel (bolti ára 70 fillér), hogy annak megszerzése minden katolikusra nézve nagy nyereség. Azért mindenkinek a legmelegebben ajánljuk, hogy még erre az évre is iratkozzon be és küldje a tagsági díját ezen címre: Katolikus Népszövetség, Budapest, IV. ker., Ferenciek-tere 7., III. lép. I. em. 7. Ugyanide forduljon az, a kinek népszövetségi mozgalom indításához bárminő fölvilágosításra, gyűjtő-ívekre, röpiratra van szüksége.

* **A magyar nemzetet megillető hely az európai népcsaládban.** (Írta dr. Istóczy Győző, megrendelhető szerzőnél Budapest, X. Tisztviselő telep, Család-u. 33. sz.) Ismeretes az a tudatlanság vagy rossz indulat, mellyel a külföld Magyarországot lépten-nyomon megtámadja. A Magyarországot látogatóknak jó százaléka nevetésgesen téves előítélettel jön hozzánk. Van nekünk különben ezzel dolgnak intra muros is elég a nemzetiségi kérdésben. Erre a bántó tudatlanságra és alaptalan támadásokra ad alapos feleletet kifelé is s befelé is a szerző kiváló tapintattal szerkesztett füzet. Három általános részre oszlik fejtetése, az elsőben a magyarról mint népfajról szól, mely bizony semmikép sem áll e tekintetben mögötte az európai népeknek, mert bár szinte egyedül van beekelve a töle fajjal különböző árja népek közé, ezekkel vérszerint egybekeveredve az európai népcsalád egyenrangú tagjává lett. Második részben a magyar nyelvről szól, hiszen ez a nemzetiségi kérdésben a punctum saliens. Érdekes, hogy azt az általános nézetet, — mintha a magyar nyelv megtanulása a legnehezebb volna — elveti, sőt ennek ellenkezőjét vitatja. A magyar nyelv szépségéről, a magyar zene szépségéről különösen nagyon szépen értekezik. Végre azt mutatja meg röviden, hogy a magyar ép oly kultúrmetzet, mint akármelyik nyugati nagy nemzet, s ezt természetesen aránylag mondhatjuk, mert ha a magyar mögötte áll a német, francia vagy angol nemzetnek, nem szabad számításaink kívül hagynunk azt, hogy a nyugati civilizációt 300 évben keresztül mi védjük, ami fejlődésünket vetette vissza évszázadokra. A füzet ára 3 korona portómentesen megküldve.

* **„Borromeus” hitszónoklati folyóirat** most megjelent derek füzetével befejezte XXII. évfolyamát. Novemberben megjelenik az új, XXIII. évfolyam első füzet, hiven az eddigiekhez, bőséges, értekes, változatos tartalommal. Kiténő segédeszköz a lelkipásztoroknak az igehirdetésben. Azzal is nagy szolgálatot tett, hogy kiadta Szuszai remek előkészítő oktatásait első gyónásra, áldozásra és bérmlásra. Az értekes könyv (33 és fél iv) ára: füze 5-30, egész vászonkötésben 5-50 kor. A folyóirat évi előfizetése 8 kor. Megrendelési cím: „Borromeus” szerk.-kiadója Győr. Igaz lelkiismerettel ajánljuk e derek füzetet.

* **Az Egyházi Közlöny** (szerkeszti Geregy József) XX. évf. 39. száma a megszokó t gazdag tartalommal jelent meg. Nagyon érdekes cikk az, melynek címe: „Mit olvas a magyar papság?” Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Eszterházy utca 15.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Minthogy értékesen utánzatokat is kínálunk, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Sirolin

Emeli az érvágyat és a testsúlyt, megszűnteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást

„Roche”

Kapható orvosi receptre a gyógyszerhá-
ban. — Ára üvegenként 4.— korona

Válasz kritikusk barátomnak.

Természetes, hogy garantálom a sértetlen-séget. Ne ülj fel senkinek: én nem haragudtam és nem haragszom rád, hisz akire haragszunk, azzal nem szoktunk barátságos tárgyalást kezdeni. Különben is haragoskodással nem vesztegetem drága időmet.

Te Prohászkaival takarózol. Ez lehet kényelmes dolog, de nem célszerű. Prohászka meg kell érteni. De engedj meg, ha egyenesen kimondom: Te, ki még az első kath. nagygyűlésig sem jutottál el, nem is értheted. Te a Prohászka könyveiben, beszédeiben mindig azt keresed, mivel kritikus álláspontodat védelmezheted.

Azon kritikának jogosultságát, szükségességét mi is szívesen valljuk. Ez mindig meg volt, meg is van, meg is lesz egyházunkban. Enélkül a sok babonás balhiedelem elárastánál egyházunkat. Oly kritika, mely teljes jóakarattal azt tárgyalja, hogy ez vagy amaz esemény hogyan történt, ebben meg amabban a korban helyes irányt követett az ecclesia militans, az újabb vívmányokkal, találmányokkal hogyan egyezik az egyház egyik vagy másik tana és még sok egyébben is jogosult a kritika, de az természetes és a józan ész diktálja mindig, hogy tapasztalt egyének beszédeit, tanácsait meghallgassuk, azt kellőleg boncoljuk. Hogyan várhat egy fiatal pap meghallgatást, ha ő éppen másképpen csinál sok mindent, mint a tapasztalt paptestvérek tanácsolják és csinálják.

Kérdezem: hogy venne ki magát az, ha harcoközben a tisztek mielőtt engedelmeskednének, előbb mindig elbírnák a főhadvezér parancsat? Nemde ott a rend és fegyelem tönkre lenne téve! És semmi remény sem lehetne a győzelemhez.

Mi is, a Krisztus harcosai állandóan harcban vagyunk. Mindig éber, vigyázó állapotban kell legyünk, lesnünk kell a Szentatya, a püspök atya parancsát, irányítását, utasításait. Már most a nagy szellemi harc tisztjé, a papok, kezdjék kritizálni az intézkedéseket, sőt kijelenteni: azt nem tartom korszerűnek, az meg az a hazafissággal is ellenkezik. Ezeket a szellemi fővezér előtt is nyilvánítani, minden társaságban, a gyűleleken és mégis azt állítani, hogy az „én”-nek az egyházban nincs becsé, megkötöttség van! Az érthetetlen! A szellemi fővezérek intézkedésének előleges felülbírlása egyesek által képtelen helyzetet idézne elő és a győzelem ki lenne zárva.

Hogyan kérdezhetsz tőlem ilyent: „Csak nem akarsz okvetlenül modernizmust látni?!“ Éppen nem, mert ha azt látnék, azonnal kérném ellened a fegyelmi vizsgálatot. Mire minden pap szigorúan kötelezve van. Nagyon helyesen!

Az általam használt hang a sajátom, mely irántad való teljes jóakarattal származik. Minden körülmény képesít engem arra, hogy saját lábamon tudjak járni. Nem szükség, hogy senkinek szöcsöve legyek.

No úgy az „én”, a „személyiség ereje” nem becsültetik meg, ahogy te véled. Óriási lelkesedést, bámulatos türelmet, fáradhatlan szorgalmat fejtesz ki oly ügyben, mely jóakaróid részéről szelid, szánalmas mosolygást csal ki, — rosszakaróid részéről pedig kinevetést nyersz. Engedd meg, ez nem megbecsülése az ének, hanem ellenkező. De te nem engedsz senkinek, az van jól és úgy van jól, amit te csinálsz és ahogyan te csinálod. Többet most nem szölok.

Örömmel veszem tudomásul, hogy a „K—s” nivóját nem becsülöd le. Különben ez esetleg nem

neked szólt, hanem azoknak, kik ab initio köznyűgölődésnek szerették és szeretik elnévekedve nevezni egyetlen egyházmegyei lapunkat. Számára megrendelheted a lapot, így szívesen sietek üres zsebed segítségére.

Szeretném látni azon szerkesztőt, ki metelési jog nélkül valamely lapnak szerkesztését elvállalná. Szépen venné ki magát, ha mindent kinyomatna metelés nélkül. Te mit gondolsz? Sok minden körülmény követeli nemcsak a metelést, hanem a papkosarba dobást is.

Én a g . . . i bálra igazán nem emlékszem, annál kevésbé az ottan közösen megcselekedett mozgásunkra. Különben is bálba, színházba nem járok, mert legtöbb esetben azon helyekről az Úr Jézust, az én isteni Mesteremet kirekesztik, ezt nem szívelhetem, el sem tűrhetem. Még a füleire is kell az embernek vigyázni, oly rezések a hangok. Mily nagyszerű, mily isteni azok mellett a gregorián ének hangjai, felemelők, nemesítőek. Szervezz egy gregorián énekkart, adom reá a költségeket. Ezen a téren lenne az „én” nagyszerűen értékelve. Akkor megérnéd, hogy én is a legjobbak közé tartozzam.

Azon kellemetlen situációt értem, hogy kritikára beküldött iratod censurázva lett és nyilvánosan is firtatva voltál illetékes által. Az nem volt kellemes helyzet. Sokszor a szememre veted nagy megütközésemet, pedig indokolt volt.

Éppen nem volt kár az együttérzés, együtt gondolkodás, együtt cselekvés és egyútté tartózkodás szellemének külön passzust szentelni. Ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni, nem lehet eléget emlegetni, mert enélkül a bekesség fedelmét sem nem bírhatjuk magunknál, sem országát nem terjeszthetjük.

Hát az mit akar mondani, hogy „nom omnis militans pugnat, qui fortia clamet?” Erre könnyen mondhatnék cadentiát, de nem mondok, csak gondolok. Csak azt mondom, hogy te legjobban tudod, hogy a szájkösdés nem kenyerem. Érdekes, hogy te, ki az isteni tisztelnél az anyanyelv teljes érvényesülése mellett kardoskodol, falusi módra latin citatummal ütsz reám!

Közszómon, váljék szellemi egészségre! Vale!

Senior.

Pályázat.

A kerélszentpáli róm. kath. iskolaszék II-ik tanítói állásra pályázatot hirdet. Ezen állás évi javadalma: 900 kor. államsegély, 100 kor. hitközségtől és 80 kor. lakbér. Kötelessége: az iskolaszék által kijelölt két, esetleg 3 osztály önálló oktatása.

Pályázati határidő: 1908. október 25.

Róm. Kath. Iskolaszék.

A székelyszentkirályi (Udvarhely vm.) róm. kath. elemi iskolánál üresedésben levő II. tanítói állásra pályázat hirdettetik.

Jövedelme: Tandíjból 280 K., a község pénztárából 120 K., államsegélyből 600 K. és megfelelő korpótlék.

Kötelessége: a rábizandó mindennapi és ismétlő iskolások tanítása és szükség esetén a kántor helyettesítése. Pályázati határidő 1908. okt. 17.

Tamás István,
plebánus, isk.-széki elnök.

Szerkesztői üzenet.

Sz. Köszönet, hogy minden helyen megemlékezik rólam.

Dr. P. I. Sajnos, térszűke miatt a tartalmas cikk csak a következőkben jön.

A bérmált Sepsiszentgyörggyel végződött volna? — Hát a többi hely referensei mit csinálnak? Ezért hiányzik a kath. sajtó elvessége. . . . nem a szerkesztőket kell kritizálni, leszólni s lemosolyogni, hanem mi olvasók, iróemberek vagyunk az okai, hogy oly . . . de mit folytassam?

Szanatórium Egyesület, Budapest. Nálunk csak így lehet eljáráni, mert annyi a gyűtés, annyi az egylet, hogy ugyanaz a közönség teljes apáthiába esett. A temetői gyűjtésnek meg egyáltalában nem vagyunk barátai. Adományokat azonban szívesen közzétűntük.

Kütmestert

keresek, ki a plebánia udvarán kútat készítsen. Levélbeli megkeresések a szavatai rk. plebániára címzendők.

A népiskola tananyagának tantárgyan-kénti beosztására szolgáló

Részletes Tanterv-nyomtatvány

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldolgozásra használható

Tananyagbeosztási nyomtatvány

a miniszteri és külön a róm. kath. tanterv szerint készült füzetekben megrendelhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám. postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80, három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt. 1 korona előleges beküldése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál
Székelyudvarhely.

A mosás akár a tánc,
Fáradtságba nem kerül,
Schicht szappant ha használsz,
Még szived is örül.



Schicht szarvasszappana
csodálatos, hathatós tisztítóerejét
sajátságos előállításának és a leg-
jobb nyersanyagok leg gondosabb
kiválasztásának köszöni.

Schicht szarvasszappana
kíméli a kezeket és a fehéreműt!
Megtakarít fáradtságot és veszőséget!
Kíméli emélfogva az egészséget!
Megtakarít pénzt, időt és munkát!
Tisztasága 30.000 koronával
szavatoltatik.

Papp György könyvnyomdája Gyulafehérvárt.

Legujabb könyvnyomda Alsófehérvármegyében.

Szállítója és nyomtatója:

a Nagyméltóságú és főtisztelendő erdélyi püspöki hivatalnak, a gyulafehérvári ev. ref. esperesi hivatalnak, az Erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulatnak, a Gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumnak, a Gyulafehérvári kir. törvénytársaságnak és kir. ügyészségnek, Gyulafehérvár sz. kir. város tanácsának, a Gyulafehérvári takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári népbank részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári „Julia“ takarékpénztár részvénytársaságnak, a Gyulafehérvári püspöki elemi és polgári leányiskolának, a Gyulafehérvári állami elemi és Gyulafehérvári iparos és kereskedő tanonciskolának, a Gyulafehérvári kir. közjegyzői hivatalnak, az összes ügyvédi irodáknak, a gyulafehérvári és vidéki nagyobb kereskedő cégeknek, a Gyulafehérvári „Johanna“ gőzmalomnak, a Zalatnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolának, a Zalatnai takarékpénztár részvénytársaságnak stb. és az erdélyrészi róm. kath. lelkesi hivatalok egy nagyobb részének.

♣♣♣♣♣♣ **Állandó kiadványai:** ♣♣♣♣♣♣

KÖZMŰVELŐDÉS

Politikai, társadalmi, rk. vallásirodalmi és szép-
* * * * * irodalmi heti közlöny. * * * * *

Az erd. róm. kath. Irodalmi Társulat
tulajdonában.

XXX-ik évfolyam.

Gyulafehérvári Hirlap

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági
* * * * * hetilap. * * * * *

— Saját tulajdonában. —

XXVI. évfolyam.

Erdélyi Oltáregyes. Lap

Az oltáregyesületek hivatalos közlönye. V. évfolyam.

**Megjelenik füzetenként havonként egy-
szer két nyomtatott iv terjedelemben.**

Előfizetési ára egész évre 2 korona.

E nyomdában jelentek meg továbbá és kaphatók a következő művek:

PÜSPÖKMEGYEI ZSINAT.

Jrta: Forster János, szentszéki tanácsos.

Háromszáztizenkét sűrűn nyomtatott oldalon tájékoztat ezen, az olvasó külön észrevételeinek feljegyzésére szolgáló margóval ellátott vastag füzet a megyei zsinat megtartásának módjáról és szükséges előkészületeiről, az erdélyi speciális viszonyok tekintetbe vételével, a következő tartalom-jegyzék szerinti sorrendben: Előszó. — A zsinatról általában. — Megyei zsinat Erdélyben 1822-ik évben. — A kolozsvári 1848. évi zsinat. (?) — A megyei zsinat előkészítése, — összehívása, — helye és ideje, — tagjai, — hatásköre, — tisztviselői. — A zsinati ügymenet leírása. — A zsinat tárgyalási anyagáról. — A hitbizományok hirdete. — A prédikálás, hitoktatás. — A szentségek. — A keresztség. — A bérálás. — Az Eucharistia. — A bűnbánat. — Az utolsó kenet. — Az egyházi rend. — A házasság. — A papság tökéletes élete. — A testületi tisztesség. — A pap háztája. — Testületi szellem. — A zsinat egyéb teendői. — A szerzetesek ügye. — A hívő nép erkölcsi nevelése. — A hivatalos ügykezelés. — Az egyházi bíráskodás. — Zárószó.

A füzet ára 2 korona. Bérmentes küldéssel 2 kor. 20 fillér.

Intenciók könyv.

(Liber intentionum.)

A szentmisék naponkénti folytatólagos végzésének kimutatására szolgáló rovatos könyv akár egyes áldozatoknak, **ad personam**, akár nagyobb egyházak vagy szerzetesegységek sekrestyeigazgatói számára.

- Ára 1 kor. 60 fillér, portómentes küldéssel 2 korona. -

Az élet értéke és jelentősége.

Bilczewski József lemergi püspök körlevele a középiskolai tanulókhöz. Ford. Szpori János, főgimn. tanár.
Ára 20 fillér.

A gyermekek házi neveléséről.

Jrta: Bálinth György.

Ára 10 fillér.

Papi nyugdíj könyvecske. Ára 20 fillér.

Lelkesi hivatali nyomtatványok, püspöki, esperesi, lelkesi címmel nyomtatott levélpapírok, levélborítékok stb. stb. nagyraktára.

ben a szeszadót felemelik. Tehát megadtuk az eszmét is, miként lehet a hiányt az állami költségvetésben pótolni. *A tanácsot a pénzügyi kormány elfogadta, felemelte a szeszadót, úgy, hogy az 37 millió koronával többet fog jövedelmezni, mint eddig, de a 16 millió korona nyersbevételt jelentő boritaladó törléséről azért még ma sincs szó!*

Mert ugyan mit jelent ez a tétel az állami háztartásban? Jóformán semmit. Az a 16 millió korona alig tesz ki többet az évi bevétel 1%-ánál, mert hisz az 1909-i állami költségvetés 1555 millió korona bevételt praeliminál. Mikor először kértük a boritaladót leszállítását, vagyis körülbelül 10 millió koronával való csökkentését, akkor az állami előirányzat alig 1000 millió koronát igényelt; azóta a szükségletek egy fél-milliárddal növekedtek. *Ha mindezt találtak a pénzügyminiszterek fedezetet és fognak a jövőben az egyre emelkedő kiadásokra megfelelő alapot találni, lehetetlen, hogy éppen a boritaladó aránylag esekély összegére ne kerülne máshonnan fedezet.*

De még ha csakugyan nem akadna, még akkor is közgazdaságunk és állami vagyonmérlegünk szempontjából sokkal fontosabb, hogy a milliárdnyi értéket képviselő szőlőbirtokok fennmaradjanak, hogy a félmillió bortermelő, kereskedő és vendéglős existenciája biztosítva legyen, mint az, hogy ideig-óráig deficit nélkül végződjen az államháztartás mérlege. Nem is szólva arról, hogy egy jómódú szőlőbirtokosság sok más címen az ily módon elmaradt adót sokszorosan ki fogná pótolni.

Lám, Franciaországban 1900-ban, mikor először volt igazán nagy termésre kilátás, jóformán 48 óra alatt eltörölték a boradót, (csak valami jelentéktelen forgalmi adót hagyva meg), pedig ott 173 millió frankkal szerepelt ez az adónem az ország költségvetésében, vagyis kitétte annak 5%-át. És mégis belement abba a kormány, mert a képviselők túlnyomó többsége meghallgatta a borvidékek kétségbeesztő siralmát és egyszerűen leszállította ezt a tételt. A francia költségvetés a következő évben 100 millió deficittel végződött, de a szőlőgazdaság meg volt mentve!

Megmenekült azáltal, hogy a borfogyasztás egy év alatt oly óriási lendületet vett, hogy maga Páris város lakossága fogyasztott el 1½ millió hektoliterrel, az egész birodalom pedig 18 millió hektoliterrel többet, mint előző évben!

Hogy a fogyasztási adóleszállítás és a fogyasztási térhódítás között mily szo-

ros nexus áll fenn, annak klasszikus példáját szolgáltatotta már 80 év előtti Skócia. Ebben az országban a borfogyasztás jelentéktelen volt, mikor pedig 1822-ben az adót — nem is valami nagyon — leszállították, és ime, néhány év alatt a fogyasztás 300%-kal emelkedett.

Erre a fogyasztási többletre van a magyar szőlőgazdaságnak sürgős szükség, ha ezt a katasztrófától megóvni akarjuk.

Nincs a világon oly állam, melyben a boradó oly nagy volna, mint nálunk, még Ausztriában sem, ahonnan pedig ezt az adót átvettük. Bécsben a boradó hl.-ként 8 K. 48, Budapesten 12 K. 92, az osztrák egyéb városokban 6 K. 36, nálunk 12 K. 70, Ausztriában a vidéken 1 K. 48—4 K. 46 közt ingadozik, nálunk 8 K. 70-től felmegy 12 K. 70-ig. Azt hisszük, ezzel megtaláltuk annak a kulcsát, hogy nálunk miért vesztette el a mi nemzeti italunk az ő népszerűségét, miért pártolt át a jobbmodú közönség a sörhöz, a szegényebb osztály a pálinkához.

Nemzeti és kulturális, közegészségi és közkereseti szempontok parancsolólag követelik, hogy azt a rombolást, melyet a pálinka népiünk széles rétegeiben évtizedeken át tett, a jövőben hátrítsuk el. Ennek csak egy módja van: ha a boradó törlésével hozzáférhetővé tesszük a nép széles rétegei számára a jó és egészséges italt: a bort.

Ennek ma megvan a módja. A bor ára tetemesen leszállott, mert az adó akadályozza annak általános fogyasztását. Tessék az adót eltörölni és akkor nemcsak az idej, még nem is oly nagy, de a remélhetőleg közel jövőben beálló 9—10 millió hektoliteres termések is hamar és biztosan fognak vevőre találni.

Gondoljuk meg, hogy a mai borárak néhol már 10—12 K.-ra süllyedtek, míg ezzel szemben az állami boritaladó, mint fentebb jelezve volt, 9—13 K. közt ingadozik. Ha ehhez hozzászámítjuk a némely községek által kivetett 20%-os adópótlékot, az italmérséi illetéket, a forgalomszerinti kereseti adót stb., akkor világosan áll előttünk, hogy *maga az állam jóval többet szed adók és illetékek fejében, mint amennyit a termelő az ő kockázatos fáradsága, szorgalma, tudása stb. után bruttó bevételként kap. Ily módon mesterségesen akadályozza meg tehát a boritaladót azt, hogy minden, még oly szerény háztartásban ott szerepeljen mindig a legegészségesebb magyar nemzeti ital: a bor.*

Követeljük tehát ennek teljes eltörölését, közgazdasági, közegészségi és közkereseti szempontból. Tiltakozunk a legerélyesebben az ellen, hogy — a mint tervbe van véve — az állam helyett teljesített kiadások rekompensációjaként ezt az (legnépszerűtlenebb) adót adja oda az állam — a városoknak.

Ezzel a helyzet sokkalta rosszabb lesz. Nemcsak azért, mert egyszersmindenkorra elesünk annak a lehetőségétől, hogy legalább egykor ez az adó töröltetni vagy leszállítani fog, de azért is, mert ennek behajtása körül tapasztalt helytelenségek ily módon még fokozottabb mértékben fognak jelentkezni.

A tettek órája elérkezett. Álljanak mint egy ember talpra az ország összes érdekelt osztályai, a szőlőtermelők, a borkereskedők, a vendéglősök, mindazok az ipari és munkáselemek, melyek sorsa a szőlőtermeléssel szorosan összefügg, de végül maga a fogyasztóközönség is és jogos követelményünk teljesedni fog.

Budapest, 1908. október 10-én.

**Magyar Szőlőgazdák
Országos Egyesülete.**

P á l y á z a t.

A székelyszentkirályi (Udvarhely vm.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdetik.

Jövedelme: 100 kat. ősz., 100 kat. tavasz szalmás kepe, 40 terü kemény tűzifa, 100 kor. ospora, szent mise-alapítványok kanzataiból 20 kor. és a rendes stóla, 2 hold szántó és kaszáló kertilletmény a közbirtokosságtól 800 K. nak a kamatja, államsegély 428 kor. és megfelelő korpótlék.

Tisztességes lakás-gazdasági épületekkel és egy kis kerttel.

Kötelessége: a rábizandó mindennapi és ismétlődő iskolások tanítása, a faiskola kezelése és mindennemű kántori teendők végzése.

Pályázati határidő 1908. október 18. mely napon d. u. 3 órákor megtartandó próbára a pályázók személyesen megjelenni tartoznak.

A megválasztandó kántor 240—300 korona mellékjövdelemre is számíthat.

Tamás István,
plébános, isk.-széki elnök.